

До спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу
Зінкевича Олександра Вячеславовича
на тему:
«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Аналіз результатів дисертаційної роботи Зінкевича Олександра Вячеславовича дає змогу сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, особливостей, логічної структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дослідження, основні положення якого подані до захисту.

Актуальність теми дисертації. Галузь лісового господарства є невід'ємною складовою системи національного господарства. Розвиток лісогосподарських підприємств є важливою складовою розбудови реального сектору, а їх роль є суттєвою у функціонуванні інших, суміжних сфер та галузей економіки, які у своєму розвитку використовують лісові ресурси.

Проте, на сьогодні, розвиток галузі лісового господарства в Україні перебуває на неналежному рівні, що обумовлюється низкою економічних, інституційних та фінансових проблем. Однією з базових перешкод у функціонуванні лісогосподарських підприємств є досить консервативний підхід до їх управління, регулювання їхньої діяльності. Держава є основним власником лісових ресурсів, здійснює контроль за їх розвитком та функціонуванням. Проте, як свідчить реальність, така модель розвитку окреслених суб'єктів господарювання є неефективною. Дефіцитність

фінансових ресурсів, недостатністю коштів бюджетного фінансування для забезпечення активної розбудови галузі лісового господарства в країні, відсутність доступних кредитних та інвестиційних коштів значно стримують функціонування лісогосподарських підприємств, їх інноваційний розвиток, що, у підсумку, впливає на рівень їх конкурентоспроможності. У цьому зв'язку актуальними та своєчасними стають питання дослідження та поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення науково-практичних пропозицій щодо вдосконалення фінансового забезпечення розвитку лісового господарства України. Зазначене підтверджує актуальність теми дисертаційного дослідження Зінкевича Олександра Вячеславовича, його теоретичну та практичну значущість.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами та пріоритетними напрямками розвитку науки. Дисертаційну роботу виконано в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), у межах якої автором конкретизовано сутність таких дефініцій, як «фінансове забезпечення», «фінансове забезпечення розвитку лісового господарства»; «Теоретико-прикладні аспекти фінансових стимулів розвитку суб'єктів господарювання в умовах нестаціонарної економіки» (№ державної реєстрації 0118U004408), де дисертантом обґрунтовано особливості функціонування механізму фінансового забезпечення розвитку лісового господарства; «Науково-прикладні засади управління фінансово-економічною безпекою на макро-, мезо- та мікрорівні» (№ державної реєстрації 0118U004409), у межах якої автором поглиблено теоретичні та прикладні положення підвищення обсягів фінансування діяльності лісогосподарських підприємств та забезпечення їх стабільного функціонування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Детальне вивчення тексту дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків дає можливість зробити висновок про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, теорії фінансів, фінансових ринків, грошей і кредиту, державного регулювання економіки, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань формування та розвитку системи антикризового менеджменту банківських установ.

Аналітична частина дисертаційної роботи спирається на дані Міністерства фінансів України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної служби статистики України, Державного агентства лісових ресурсів України, аналітичні матеріали Національного банку України, публікації міжнародних фінансових організацій, інформаційні ресурси мережі Інтернет, особисті спостереження та розрахунки дисертанта.

Використаний спектр наукових методів дослідження дав змогу дисертанту досягти мети роботи і комплексно підійти до вирішення поставлених завдань. Застосовано такі методи: *аналіз, синтез, індукція та дедукція* – для уточнення сутності понять, як «фінансове забезпечення», «фінансове забезпечення розвитку лісового господарства» (підп. 1.1, 1.2); *системний* – для обґрунтування сутності фінансового забезпечення розвитку лісового господарства як цілісної системи, опису її структури та властивостей (підп. 1.1, 1.2); *статистичний аналіз, метод порівняння* – для проведення дослідження сучасного стану розвитку лісового господарства в Україні, визначення поточних трендів фінансового забезпечення діяльності лісогосподарських підприємств (підп. 2.1, 2.2); *індексний аналіз* – для оцінки динаміки показників фінансування розвитку лісового господарства (підп. 2.2); *абстрагування* – для виокремлення базових перешкод у фінансуванні розвитку лісогосподарських підприємств (підп. 2.3); *логічного узагальнення* – для конкретизації основних

пропозицій покращення фінансового забезпечення розвитку галузі лісового господарства (підп. 3.1, 3.2); *економіко-математичного моделювання* – для оцінювання кореляційних залежностей між фінансовими показниками результативності діяльності лісогосподарських підприємств та окремими макроекономічними показниками розбудови національного господарства (підп. 3.3); *графоаналітичної візуалізації* – для наочного подання результатів дослідження, статистичної інформації.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується відповідними публікаціями у фахових виданнях України з економіки і оприлюдненням на науково-практичних конференціях. Зокрема, основні положення дисертаційної роботи отримали позитивну оцінку на 5 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях із широкою географією проведення, які відбулися у таких містах, як Чернігів, Одеса, Харків, Запоріжжя та ін.

Мета дисертаційного дослідження відповідає обраній темі роботи. Об'єкт і предмет дослідження визначено вірно. Зміст сформульованих наукових задач структурно-логічно узгоджений, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети. Дисертант дотримується логічного та структурованого викладення матеріалу. Пропоновані методичні підходи є такими, що дозволяють проводити конкретні розрахунки. Отримані наукові положення сформульовано коректно, по кожному з них визначено наукові результати, сутність їх новизни та її ступінь.

Висновки (проміжні та заключний) являють собою логічно обґрунтовані підсумки виконаної роботи та повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження, можливі результати їх впровадження та є узагальненням досліджень й основою формулювання практичних рекомендацій. Вони не містять внутрішніх суперечностей і мають практичну спрямованість. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, підтверджують обґрунтованість та

достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Зінкевича О.В.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та авторефератом дисертації дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною та відображають особистий внесок здобувача у розвиток положень економічної теорії, що полягає у авторському розв'язанні актуальної наукового завдання – організації системи фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в Україні для активізації діяльності лісгосподарських підприємств.

Найвагомішими результатами дослідження, що мають наукову новизну, вважаємо такі положення:

– понятійно-категоріальний апарат фінансової науки в частині уточнення змісту таких дефініцій: «фінансове забезпечення», «лісове господарство», «фінансове забезпечення розвитку лісового господарства»;

– наукові підходи до трактування сутності дефініції «система фінансового забезпечення розвитку лісового господарства»;

– систематизація неформальних чинників розвитку лісового господарства, які були розширені такими групами: за рівнем локалізації та масштабом прояву;

– методичний підхід до оцінки стану лісового господарства, який передбачає визначення індексу динаміки розвитку галузі лісового господарства;

– науково-методичний підхід до визначення пріоритетних завдань організації фінансового забезпечення лісгосподарських підприємств, який ґрунтується на використанні методології регресійно-кореляційного аналізу;

– теоретичні положення розбудови механізму фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в частині обґрунтування його мети, функцій, суб'єктів, методів та відповідних їм інструментів, принципів, які були розширені такими: транспарентності, інформатизації, самостійності, мотивації, екологізації;

– концептуальні положення виокремлення та аргументації базових детермінант удосконалення системи фінансового забезпечення розвитку лісового господарства, які систематизовано залежно від центру відповідальності їх впровадження у такі групи: макросистемні та мікросистемні.

Повнота викладу основних результатів дисертації, висновків і пропозицій в опублікованих працях здобувача. Ознайомлення з матеріалами дослідження та авторефератом Зінкевича О.В. свідчить про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Наукова робота характеризується як наявністю теоретико-методичних, так і практичних аспектів. В авторефераті у повному обсязі розкрито всі основні наукові результати, сформульовано узагальнюючі висновки, визначено ступінь новизни отриманих розробок.

Опубліковані за темою дисертації наукові праці достатньо повно відображають одержані результати. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних. Список зазначених праць повністю наведено в дисертації. Публікації відповідають вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Вони містять результати теоретичних досліджень та науково-практичних розробок автора, не містять повторень. Список основних праць наведено в авторефераті та в дисертації, причому для публікацій, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача конкретно відображено. Хронологія публікацій Зінкевича О.В. відноситься до періоду 2018–2020 рр.,

що свідчить про еволюційність отримання здобувачем наукових результатів дослідження.

У цілому, дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Автореферат оформлений згідно чинних вимог, у стислій формі передає основні положення дисертаційної роботи, не містить інформації, що не наведена у роботі.

Наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Теоретичне значення дисертаційної роботи Зінкевича Олександра Вячеславовича полягає у розробленні та вдосконаленні теоретичних, методичних основ та обґрунтуванні практичних рекомендацій для вдосконалення фінансового забезпечення розвитку лісового господарства України.

Результати дослідження сучасного стану галузі лісового господарства в Україні, аналіз поточних тенденцій фінансового забезпечення розвитку лісогосподарських підприємств, їхню роль у соціально-економічному розвитку окремих територій Полісся враховано Департаментом розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації при розробці Стратегії розвитку Чернігівщини до 2027 року (довідка від 29.01.2020 р. № 01-01-18/657); аналітична інформація про особливості фінансової діяльності лісогосподарських підприємств, базові положення функціонування системи їх фінансового забезпечення використовуються у діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» (довідка від 26.12.2019 р. № Д1-В89/62/171/7) при розгляді можливостей надання позик таким підприємствам; науково-прикладні положення щодо функціонування галузі лісового господарства враховуються Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень у процесі підготовки проєктів у сфері раціонального природокористування, розробки й реалізації заходів щодо підвищення екологічної культури та екологічного виховання населення (довідка від

16.01.2020 р. № 15). Результати дослідження використані в навчальному процесі Чернігівського національного технологічного університету при викладанні дисциплін «Фінанси підприємств», «Фінансовий менеджмент», «Корпоративні фінанси» (довідка від 28.09.2019 р. № 305/08-768).

Зауваження та дискусійні положення. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі:

1. У першому розділі дисертаційної роботи необхідно було б поглибити теоретичні аспекти функціонування системи фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в Україні, конкретизувати властивості такої системи, виокремити ті ознаки, що відрізняють дану систему від подібних систем фінансового забезпечення підприємств інших галузей національної економіки.

2. Також у дисертації варто було б приділити увагу зарубіжному досвіду формування фінансового забезпечення для розвитку лісогосподарських підприємств, проаналізувати інструменти державної політики, які використовуються в інших країнах для підвищення доступності фінансових ресурсів для розвитку цих суб'єктів господарювання.

3. У другому розділі, у підрозділі 2.2 дисертаційної роботи доцільно було б ґрунтовніше проаналізувати також фінансовий стан лісогосподарських підприємств, проаналізувати відповідні фінансові показники, що дозволило б поглибити розуміння не лише загальних тенденцій у фінансовому забезпеченні цих суб'єктів господарювання, але і визначити стан їх платоспроможності, ліквідності, дебіторської заборгованості і т.д.

4. У підрозділі 2.3 дисертанту необхідно було б більше уваги приділити виокремленню та опису саме фінансових проблем у розвитку лісогосподарських підприємств, проаналізувати яким чином інституційні перешкоди впливають саме на фінансовий стан цих суб'єктів господарювання,

визначити загальні фінансові проблеми, що характерні для галузі лісового господарства, та обґрунтувати перешкоди мікрофінансового характеру.

5. У третьому розділі дисертації, де автор пропонує заходи підвищення обсягів фінансового забезпечення розвитку лісового господарства, варто було б більше уваги приділити питанням активізації співпраці між лісгосподарськими підприємствами та територіальними громадами, які з ними межують, визначити мотиваційні чинники до такої взаємодії, проаналізувати фінансову складову їх окресленої співпраці.

6. Враховуючи сучасні тренди активного впровадження моделі сталого розвитку в різні сфери господарства, у дисертації автору варто було б детальніше описати модель сталого лісокористування, яку необхідно впроваджувати у розвиток лісового господарства та конкретизувати перешкоди, що не дозволяють активно запроваджувати окремі елементи цієї моделі розвитку. Також доцільно конкретизувати роль окремих суб'єктів у впровадженні такої моделі, а саме: відповідних органів державної та місцевої влади, лісгосподарських підприємств, міжнародних організацій, територіальних громад, підприємств суміжних галузей господарства.

Однак висловлені зауваження та побажання не применшують високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного здобувачем дослідження, мають дискусійний характер.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Зінкевича Олександра Вячеславовича є самостійною, завершеною, цілісною науковою працею. Дисертація якісно збагачує наукові погляди на особливості фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в Україні. Наукові положення, висновки і рекомендації, що винесено на захист, одержані автором самостійно і є суттєвим внеском у розвиток економічної науки й теорії фінансів.

За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Автореферат повною мірою віддзеркалює структуру, основні положення й висновки дисертації.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Зінкевича Олександра Вячеславовича на тему «Фінансове забезпечення розвитку лісового господарства в Україні» за змістом, оформленням, важливістю та глибиною вирішення наукової проблеми відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами і доповненнями) Міністерства освіти і науки України, а її автор Зінкевич Олександр Вячеславович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України

С.А. Поліщук

